

Veileder for egenkontroll av kassevekt

Hvordan er tilstanden på vektene i din butikk?

Justervesenet

Hvorfor egenkontroll?	3
Årlig omsetning av frukt og grønt	4
Forberedelse og renhold	5
Nullstilling av vekt	6
Delinger og hjørneprøve	7
Et lite regnestykke	8
Kontroll med gjenstander	9
Slik gjør du egenkontroll	10
Deling oversatt til krav	11
Kontroll med lodd	12
Hva om noe indikerer en feil?	13
Ansvar ligger hos brukeren	14
Litt om regelverket	15

Resultater fra vår statistikk viser at det er feil på hver 8. vekt i butikk. Nesten uten unntak går disse resultatene i butikkens disfavør, og veiefeilene kan generere store tap over tid. Med enkle grep kan man unngå slike veiefeil og sørge for at det måles rett – til nytte for både deg som driver næring, og for kunden som handler i din butikk.

Ved å utføre egenkontroll på kassevektene dine, gjør du tre bra ting:

- Du unngår tap av fortjeneste.
- Du sørger for at kundene dine har tillit til din butikk.
- Du gjør et viktig grep for å etterleve regelverket.

Store verdier

Årlig omsettes det ca. 700 millioner kilo frukt og grønt i Norge. Det representerer verdier for omkring 15 milliarder kroner.

Det meste selges gjennom dagligvarehandelen, og veies over butikkvektene.

Hvordan er tilstanden på vektene i din butikk?

Forberedelse og renhold

Før vi starter kontrollen må vi forsikre oss om at vekta er fri for smuss, og at veieplattformen går fritt, og at et eventuelt rullebord ikke berører omgivelsene.

1. Løft av rullebordet som ligger på veieplattformen.

2. Et plastkort eller en pappbit kan være nyttige hjelpemidler for å søke etter gjenstander under veieplattformen. Mynter, penner, papp og plastbiter i blanding med gryn og pulver legger seg ofte under veieplattformen og hindrer den i å bevege seg fritt. Dette er feil som kan gi svært store utslag for veieresultatet, og nærmest uten unntak går disse i butikkens disfavør.

3. Bruk gjerne støvsuger for å få vekk gryn, pulver og annet smårusk. Regelmessig renhold og fjerning av objekter under veieplattformen er enkle tiltak for å eliminere vanlige veiefeil.

4. Pass på at rullebordet går fritt etter at du har satt det på igjen.

Nullstilling av vekt

Manglende nullstilling er en ganske vanlig feil. Men den kan enkelt unngås. Knappen for nullstilling av vekta finner vi som oftest på vektdisplayet. Den har dette symbolet >0<.

På en del nyere vekter, hvor veieresultatet ikke vises på eget display, men på betjeningens touch-skjerm, vil du finne symbolet du skal trykke på like ved veieresultatet.

Vekter som viser for mye ved at de ikke er nullstilt gir dårlig omdømme for bedriften, da kunden vil føle seg lurt. De betaler for noe de ikke får. Det motsatte, at vekt viser under null, gir tap for bedriften. Bedriften gir bort litt hver gang en vare veies. Gode rutiner, hvor betjeningen starter økta ved kassen med å kontrollere at vekta er nullstilt, eliminerer denne feilen.

Delinger og hjørneprøver

Her følger forklaring på to begreper ved kontroll av kassevekt.

Delinger

Når vi snakker om delinger, mener vi det intervallet vekten deler med.

Hvis den for eksempel teller 0,002, 0,004, 0,0061,020, 1,022, 1,024 kilo osv., har den 2 grams deling.

Teller den 0,005, 0,010, 0,015,1,020, 1,025, 1,030 kilo osv., har den 5 grams deling.

Hjørneprøver

Når man plasserer lodd eller gjenstand på kassevektens hjørnepunkter, (se side 10), skal man ikke belaste vekten med mer enn en tredjedel av vektens makskapasitet. De fleste kassevekter har en makskapasitet på 15 kilo, og dermed bør ikke loddet veie mer enn 5 kilo ved hjørneprøven.

På vekter med 6 kilo makskapasitet anbefaler vi derfor å bruke lodd eller gjenstand på maksimum 2 kilo for ikke å overbelaste vekten.

Slik gjør du egenkontroll

1. Sett gjenstanden, (se side 9), f eks en flaske du kjenner massen på, midt på vekta, og les av resultatet.

2. Før resultatet inn i loggen.

3. Beveg gjenstanden deretter ut mot hjørnene og se om veieresultatet endrer seg. Stor variasjon, dvs mer enn noen få gram, tyder på feil. Løft gjenstanden av og på vekta noen ganger, for å se om vekta repeterer, dvs viser det samme resultatet hver gang.

4. Utfør samme prosedyre med tyngre gjenstand.

Avvik i veieresultatene?

Avvik i veieresultat når en beveger gjenstanden mot hjørnet kan skyldes at veieplate berører omgivelsene eller at det har kommet en gjenstand under veieplata. Avvik på en deling på den letteste gjenstanden, og to delinger på den største er akseptabelt.

Se video av prosedyren

På <https://vimeo.com/114237140> kan du se mer om egenkontroll av kassevekt i praksis.

Delinger oversatt til krav

Når alle vektene er kontrollert, sammenligner vi resultatet.

Et jevnt veieresultat er en indikasjon på at vektene er innenfor kravene. Etter hvert som en har resultater fra flere kontroller å støtte seg til, og under forutsetning av at en bruker samme gjenstand hver gang, vil en kunne se om resultatet holder seg stabilt på den enkelte vekt. Det er en indikasjon på at vekta er innenfor kravene.

Deling oversatt til krav:

(På en vekt med kapasitet på 15 kg., og 2 grams deling fra 0 – 6 kg. og 5 grams deling over 6 kg.)

0 – 1 kilo = toleranse 2 gram (1e)

1 – 4 kilo = toleranse 4 gram (2e)

4 – 6 kilo = toleranse 6 gram (3e)

6 – 10 kilo = toleranse 10 gram (2e)

10 – 15 kilo = toleranse 15 gram (3e)

Vekten kan vise for mye, eller for lite. Så lenge den er innenfor toleransen er den lovlig å bruke.

A photograph of a handwritten logbook on lined paper. The logbook is divided into four columns, each representing a different scale. The columns are labeled 'Kassevekt 1', 'Kassevekt 2', 'Kassevekt 3', and 'Kassevekt 4'. Each column has sub-columns for 'Forsk. 1/2' and 'Forsk. 3/4'. The data is handwritten in blue ink, showing various weight readings and their corresponding deviations.

Kontroll med lodd

Kontroll med lodd foretas på akkurat samme måte som vi gjorde med en laget gjenstand. Forskjellen er at nå kan vi lese av avviket direkte, i og med at vi er sikker på loddets masse. Derfor anbefaler vi å bruke et lodd, framfor en laget gjenstand.

Når vi har ført inn resultatene fra kontrollene i loggen, sammenligner vi resultatet med kravene i *forskrift om målenheter og måling*. Forskriften finner du på www.lovdato.no

Les mer om regelverk på side 15.

Hva om noe indikerer en feil?

Finner en at en vekt skiller seg klart ut, f.eks. viser mer enn 15 – 20 gram forskjellig fra de andre ved 5 kg. belastning, vil det være et signal om at det kan være noe feil med vekten.

Vurder i så fall å tilkalle et service-firma og få rettet opp feilen.

	Kassevekt 2		Kassevekt 3	
5 kg lodd	FLANGE 15L	5 kg lodd	FLANGE 15L	5 kg lodd
5000	1500	5000	1500	5000
5000	1500	5000	1496	4997
5000	1500	5000	1500	5000
5000	1500	5000	1500	4746

Ansvaret ligger hos brukeren

Kontroll av vekter i dagligvarebransjen er i endring. For få år siden kontrollerte vi vektene hvert tredje år.

I 2016 ble det innført årsavgift for dagligvarebransjen. Den avgiften brukes til informasjon og tilsyn. Tilsynet er nå basert på risikovurdering og stikkprøver. Neste tilsyn kan derfor komme etter kort tid, men like gjerne med flere års mellomrom.

En annen vesentlig endring, er at det er innført et gebyr for brudd på regelverket. Finner Justervesenet feil ved tilsynet, vil brukeren (butikken) bli ilagt et gebyr for hver vekt som ikke holder kravene i regelverket.

Egenkontroll av vektene er en svært viktig kontroll for å overvåke om vektene viser riktig veieresultat. Skulle det oppstå en feil på en vekt, vil en i de aller fleste tilfeller finne den ved en egenkontroll. Butikken kan da selv gjøre de nødvendige grep for å få rettet feilen, og dermed unngå gebyret for brudd på regelverket.

Viktigste motivasjon til egenkontroll for butikkene bør dog være å unngå tap av både inntekt og rennome.

CE-merket vekt med ID-nummer fra et teknisk kontrollorgan.

Litt om regelverket

For at en vekt skal være tillatt å bruke til økonomisk oppgjør må den være samsvarsvurdert. Det ser vi ved at den er CE-merket og har identifikasjonsnummeret til det tekniske kontrollorganet som har foretatt samsvarsvurderingen.

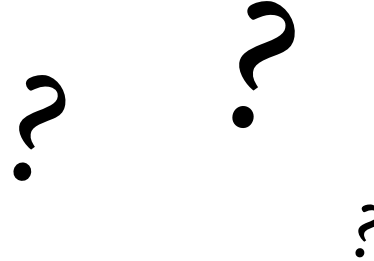
For å hindre manipulasjon av veieresultatet er det krav om at måleredskapene skal være plombert eller forseglet. Forseglingen kan være gjort ved hjelp av tråd og plombe eller merke.

Forskriftene forteller hvilke krav som stilles til måleredskaper for at de skal kunne selges og tas i bruk. De forteller også hvilke plikter brukeren har etter at måleredskapet er tatt i bruk. § 5.1 i *forskrift om målenheter og måling* slår fast at bruker er ansvarlig for at måleinstrumentet oppfyller kravene som stilles i regelverket. § 5.5 omhandler plikt til aktsomhet, retting og melding. Den forteller at hvis bruker har mistanke til at et måleredskap ikke oppfyller kravene, har han plikt til å klarlegge og eventuelt rette forholdet. Kan ikke bruddene på kravene rettes, skal måleredskapet tas ut av bruk.

Er plomberingen brutt, eller måleredskapets vesentlige måletekniske egenskaper påvirket, kan ikke måleredskapet benyttes før brukeren har meldt fra til Justervesenet. Den som reparerer, vedlikeholder eller utfører annet arbeid på et måleredskap, skal melde fra til Justervesenet dersom arbeidet bryter en plombering, eller gir risiko for at måleredskapet ikke lenger tilfredsstillt kravene.

Les mer om regelverket i *forskrift om målenheter og måling*, som du finner på lovdata, eller på Justervesenets nettsider.

Lurer du på noe mer?

Har du noen spørsmål om egenkontroll av kassevekt?

Ta kontakt med oss! Vi er der for å veilede og hjelpe.

Vi har også laget en informasjonsfilm som viser hvordan man utfører egenkontroll.

Den finner du på Vimeo ved å taste inn: <https://vimeo.com/114237140>

Justervesenet

